

Originální workshop v Terezíně

Již od roku 2000 pořádá Památník Terezín ve spolupráci se Vzdělávacím a kulturním centrem Židovského muzea v Praze a s Muzeem romské kultury v Brně pro české pedagogy semináře pod názvem „Jak vyučovat o holokaustu“. Program terezínské části sestává mj. z odborných přednášek, setkání s přeživšími a prohlídky bývalých terezínských represivních zařízení. Nedlouhou součástí programu je i představení činnosti vzdělávacího oddělení památníku a aktivní zapojení pedagogů do rady workshopů. Jednou z takových aktivit je workshop s výtvarným zaměřením, na kterém Památník Terezín v posledních letech externě spolupracuje s PhDr. Janou Jebavou, výtvarnicí a pedagožkou Univerzity Karlovy.

Jeden z terezínských andělů
One of the angels of Terezín

Pedagogové při prezentaci
Teachers during the presentation

Ve dnech 9. - 11. března letošního roku se uskutečnil další z těchto seminářů, do jehož programu by zařazen i již zmíněný výtvarný workshop pod vedením Jany Jebavé. Paní Jebavé se podařilo nadchnout i pedagogy nevýtvárného zaměření, oslovit jejich kreativní část osobnosti a inspirovat je biblickým poselstvím andělů považovaných za božské posly s osudovým posláním, kteří do našich životů vnášejí jak dobré,

For the 2006 contest a name of „A Vision of Paradise“ was chosen. We have taken the liberty of quoting it directly from Hana Greenfield's book "From Kolín to Jerusalem". Today, like before, everyone has a different understanding of "paradise". For the prisoners of the Second World War it could well have been a slice of bread, which is hardly the case with the young people of today. The scale of values of each individual tends to change with their situation in life. Many works submitted in the present year have been dedicated to the drug problem, the drugs being confronted with the concept of paradise.

Those among the pupils and students who favour paint-brush over pen could enter the art contest held under the name of „My Picture of the 20th Century“. We stand at the threshold of the third millennium, possibly expecting it to bring us changes and achievements. Among all those new events and ideals we should nevertheless never forget about the past. What was the 20th century like, as seen in the eyes of the contesting artists then? They didn't let us down and in their works the countless faces of the past century can be seen. The means of depiction varied greatly, from pencil sketches to large-scale paintings.

We wish that our calendar would commemorate the qualities, talents and achievements of the pupils and students who took part in the Terezín Memorial's contests in all the schools they attend.

Original workshop in Terezín

Since 2000, Terezín Memorial has been organizing, together with the Educational and Cultural Centre of the Jewish Museum in Prague and The Roma Culture Museum in Brno, an annual seminar for Czech teachers called "How to Teach about Holocaust". The Terezín part of the seminar consists of, among others things, specialized lectures, meetings with the surviving prisoners and tours of the former Terezín repressive facilities. As an integral part of the programme, the activities of the Terezín Memorial's Educational dept. are introduced and the paedagogues take part in several workshops. Among these activities is an art-oriented workshop, a collaboration between the Terezín Memorial and Dr. Jana Jebavá an artist and professor at the Charles University in Prague.

On March 9 - 11, another of these seminars took place, with the above mentioned art-oriented workshop supervised by Jana Jebavá included in the programme. Mrs Jebavá managed to inspire even those among the present teachers who were originally not inclined towards artistic expression to use their inner creativity, with her concept of angels as divine messengers with a fateful commission, messengers, who bring both good and ominous trials into our lives. Taking inspiration from the works of the Jewish painter Marc Chagall who himself chose the depiction of angels to celebrate spiritual values, the groups of visiting teachers created several remarkable pieces of art. They worked with Chagall's words in mind: „... When I paint angels' wings, they're equally like flames, thoughts or desires... The symbolism opens the door of our cage and liberates us from the prison of reality...“. Besides Chagall's influence, the works created also

tak i osudové zkoušky. S odkazem na tvorbu židovského malíře Marca Chagalla, který si k oslavě duchovní hodnot vyvolil právě téma anděla, vytvořily jednotlivé skupinky učitelů několik pozoruhodných děl. Inspiraci jim při tom byla i Chagallova slova: „... Když malují andělská křídla, jsou to zrovna tak plameny, jsou to zrovna tak myšlenky nebo touhy... Symbolika nám otevírá dvířka klece a vysvobozuje nás z vězení reality...“. Vedle Chagallova vlivu bylo možné ve vzniklých dílech čist také dojmy z absolvovaného programu semináře, především pak ze struhujícího vyprávění památníků na hrůzy holokaustu a z autentické působivosti bývalého židovského tábora včetně bývalé policejní věznice gestapa v Malé pevnosti.

Autorům výtvarných děl se podařilo na chvíli se zastavit a opustit oblast racionalního vnímání světa. Pomoci empatie a dětské hravosti tak vytvořili prostor k setkání andělů v Terezíně.

Seminář pro slovenské pedagogy

Na konci dubna se konal v Památníku Terezín již po třetí seminář pro pedagogy ze Slovenska. Akce byla zaštětěna Ministerstvem školství Slovenské a České republiky.

Základní jádro semináře bylo tvoreno programem třídních seminářů pro české pedagogy „Jak vyučovat o holokaustu“. Ten byl pak rozšířen o přednášky s přihlédnutím k slovenskému prostředí - např. přednáškou PhDr. Ivana Kamence z Historického ústavu Slovenské akademie věd o průběhu holokaustu ve Slovenském státě apod.

Ačkoliv hlavním hostitelem slovenských učitelů byl Památník Terezín, program se odehrával také jeden den v Praze ve Vzdělávacím a kulturním centru Židovského muzea.

Celé setkání probíhalo ve velice přátelské atmosféře, která naplnovala vzdělávací prostory Památníku Terezín pro celé 4 dny jeho konání. Další takovýto seminář by se měl uskutečnit opět za dva roky.

Seminář pro slovenské pedagogy, Seminar for teachers from Slovakia

Kontakty - Contacts

Adresa - Address
Památník Terezín, Národní kulturní památká
Princová 304, 411 55 Terezín
Malá pevnost - Small Fortress
tel.: 416-782 442, 416782131, fax: 416-782 245
Museum ghetto - Gheto Museum
tel.: 416-782 576, fax: 416-782 993
Magdeburkská kasárna - Magdeburg Barracks
tel.: 416-782 949
Sředisko setkávání II. - Meeting Centre II.
tel.: 416-782 654

PAMÁTNÍK TEREZÍN**Vydává - Published by**

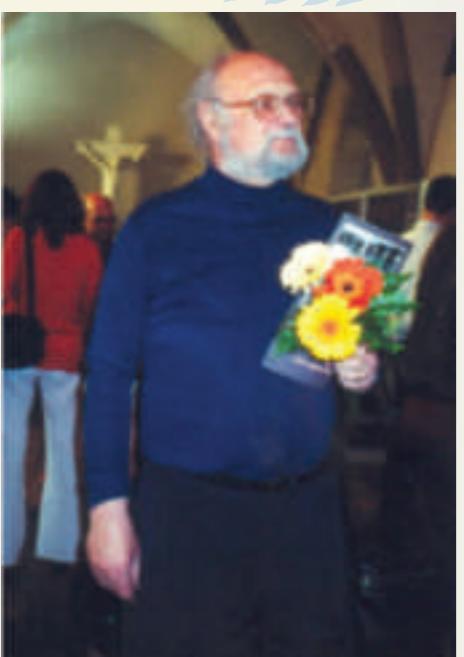
Památník Terezín, Česká republika
The Terezín Memorial, The Czech Republic
2007
www.pamatnik-terezin.cz

Odpovědný redaktor - Editor:
Mgr. Naděja Seifertová
seifertova@pamatnik-terezin.cz
Foto - Photos:
Památník Terezín
Anglický překlad - Translation:
Mgr. Michael Spáda
Výtvarné zpracování - Design:
František Hejda
look@look.cz

ZPRAVODAJ NEWSLETTER

VZDĚLÁVACÍ A INFORMAČNÍ BULLETIN
EDUCATIONAL AND INFORMATIVE BULLETIN

O jednom z mnoha: Martin Glas

Martin Glas

Narodil se 16. 6. 1931 v Praze. Do terezínského ghetta byl deportován s rodiči a starším bratrem v dubnu 1942 transportem označeným EZ, s číslem 24. V Terezíně Martin Glas přežil spolu s matkou. Z Východu se domů vrátil jen bratr, otec tam zahynul.

Z vyprávění pana Martina víme, že se dostal do kinderheimu s číslem 236, který se nachází ve 2. patře Hamburských kasáren. Zde byli řadu měsíců soustředěni chlapci mezi 7 - 12 lety, vedle se nacházely ještě další místnosti pro děti mladší. V 1. patře kasáren měly do léta 1942 svůj heim české dívky.

Zpočátku spali všechni chlapci na matracích na zemi, až později byly jejich ubikace také vybaveny dvoupatrovými palandami a nízkými skříňkami, kam si ukládali ešus, lžíci, mycí a psací potřeby, případně knihu. U jediného stolu v heimu se psalo, kreslilo, někdy učilo. Také na desku upravenou jako „říšště“ na knoflíkovou kopanou si Martin pamatuje. Z podnětu vychovatelek často pořádali vlastní „divadelní představení“ - po přečtené povídce měli improvizovat a zahrát ostatním příslušný příběh. Legrace se přitom užilo dost. Pevnou součástí denního rozvrhu v heimu bylo nejen mytí, stlaní lžúzka či prohlížení usí, ale také chytání blech, kterých bylo nespouštět. Martin zažíval v Terezíně všechny hlad a dodnes si pamatuje, jak si s kluky přáli, aby paní u výdejního okénka kuchyně viděla dvojmo jako při onemocnění encefalitidou a vydala jim porci dvakrát.

Po prosincových transportech roku 1943 do Birkenau odjela i značná část chlapců a zbyli se přestěhovali z Hamburských kasáren do „školy“ v L 417. Tam se dostal do heimu č.2 v přízemí. Ihned zaznamenal přísnější režim oproti heimu v kasárnách. Když se otcí, pracujícímu pro židovskou samosprávu, podařilo v květnu 1944 získat pro rodinu samostatnou místnost v domě L 408, přemístili se všichni čtyři tam. Maminka jim pak častěji mohla připravit z polních produktů, které tajně nosila, nějaké jídlo navíc.

V té době již 13 letý Martin také nastoupil do práce. Pomáhal ve výdejně potravin, jako poslouchák na technickém či evidenčním oddělení židovské samosprávy a ke konci války v zahrádkách ghetta. V mysli mu navždy utkvěl okamžik, kdy se počátkem r. 1945 v ghetto dozvěděli o plynových komorách

About One out of Many: Martin Glas

He was born on June 16, 1931 in Prague. He was deported to the Terezín ghetto with his parents and his older brother in April 1942 in the transport marked EZ, with the number 24. In Terezín, Martin Glas and his mother survived. However, only his brother returned from the East, where his father died.

Mr Glas tells us he was sent into the Home 236 for children, located on the second floor of the Hamburg barracks. This was the place where for several months boys of the age of seven to twelve years were gathered, with rooms for younger children close nearby. On the first floor of the same barracks, the Home for Czech girls was located until summer 1942.

Originally, all the boys slept on mattresses on the floor. It was only later that the bunk beds were introduced along with small cases, where they could store their mess tins, spoons, items of personal hygiene, writing equipment, or books. The Home's only table served for writing, drawing and, sometimes, learning. Martin also remembers the board which served as a "pitch" for button football, a table-top football simulation game with buttons used for "players". The tutors often encouraged boys to organize their own "performances" - after reading a short story they were to improvise and perform the story for the others. Needless to say, this was a lot of fun for everyone involved. A standard day's schedule consisted of not only the personal hygiene, making of the bed and inspection of the boys' ears, but also of catching the innumerable and omnipresent fleas. While in Terezín, Martin suffered from permanent hunger. Up to this day he can recall how he and the other boys wished the lady at the serving window would for once see everything duplicated, like a person suffering from encephalitis, and hand out their portions to them twice.

After the 1943 December transport to Birkenau many of the boys left and the rest were moved from the Hamburg barracks to the "school" in the house L 417. While there, Martin lived on the ground floor, in Home Two. He realized immediately that the discipline there was much more strict. Later, when his father, who worked for the Jewish Self-Government managed to secure a separate room for his family in the house L 408 in 1944, they all moved there. His mother was able to prepare an extra meal or two for the family from the products she secretly smuggled in from the fields.

At that time the thirteen-year-old Martin had to start working as well. He was given the work of an assistant at the provision distribution point, as an errand-boy at the technical and evidence departments of the Jewish Self-Government offices and, by the end of the war, in the gardens of the ghetto. He has forever remembered the moment in the early 1945, when the people in the ghetto learned about the gas chambers in Birkenau. At that moment he realized he would never again see his friends from Home 236 who were transported to Birkenau earlier. He never got rid of the sense of guilt for having survived while the others did not.

Martin met the children who managed to come back from Terezín once again, in 1945, in a recovery home established in the Kamenice castle. Today, Mr Martin Glas remains one of the surviving prisoners of Terezín. He strives to help the fight against forgetting the past in schools with his captivating stories of the Jewish Holocaust.

The Terezín Magazine "Domov"

Creation and publication of magazines was one of the favourite pastimes of children placed in the Homes of the Terezín ghetto. Their free time was therefore largely filled with thinking, writing and discussing

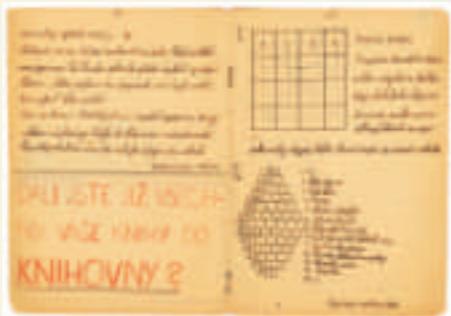
v Birkenau. Tehdy si uvědomil, že již neuvidí své kamarády z heimu, kteří tam předtím odjeli. Pocitu viny, že on přežil a oni ne, se již nikdy nezbavil.

S dětmi, které se z Terezína vrátily, se Martin setkal ještě v roce 1945 v zotavovně zřízené v zámku Kamenice. Dnes je pan Martin Glas jedním z dosud žijících bývalých vězňů Terezína. Svým vyprávěním a sdělenými zážitky z doby holokaustu Židů pomáhá i on ve školách bojovat proti zapomnění.

Terezínský časopis "Domov"

Tvorba a sestavování časopisů byly vděčným zaměstnáním dětí umisťovaných v heimech terezínského ghetta. Jejich volný čas tak byl z velké části vyplňován přemýšlením, psaním, debatami o vytvořených příspěvcích, čímž pak zbývalo méně příležitostí ke smutnění nebo k provádění různých zakazovaných činností.

Až koncem 80. let minulého století se dostal na veřejnost časopis „Domov“, sestavovaný v chlapec-kém heimu č. 236 v Hamburských kasárnách v prosinci 1943. V dalších pěti měsících roku 1944 pokračovalo vydávání v heimu č. 2 v L 417, kam byli chlapci přemístěni.

Ukázka z časopisu Domov
An excerpt from DomovČasopis Domov I. číslo
Domov Magazine - I. issue

Časopis byl nápadem a dílem dvou 13 letých kluků Martina Glase a Petra Seidemanna. První kreslil obrázky, druhý krasopisné psal text. Později jej přepisovala Petrova maminka na stroji v kanceláři, kde pracovala. Tito dva „redaktori“ si dali za cíl: zabavit a poučit kamarády, kteří už umí číst, a také najít rozptýlení poté, co heim byl rozbit deportací mnohých dětí i vychovatelů do Osvětimi - Birkenau v Polsku.

Při jednom setkání s opravdovým bývalým redaktorem si nechali poradit s názvy pro rubriky a jak časopis vůbec uvádět. Pak už bylo na Martinovi a Petrovi, aby každých 14 dní bylo vydání „Domova“

the articles they published, which left less time for the feelings of sorrow or various forbidden activities.

It was only during the 1980s that the „Domov“ magazine created in the boys' Home 236 in December 1943 was introduced to the general public. The following five months saw the publication of the magazine continued in Home 2 in the house L 417, the place the boys were transferred to.

The magazine was started and realized by two thirteen-year-old boys - Martin Glas and Petr Seidemann, who drew the pictures and wrote the letters, respectively. Later the magazine was typewritten by Petr's mother at her office. The two "editors" shared a common goal: to amuse and educate those of their friends who were old enough to know how to read and to find something to amuse themselves with after the original Home was scattered and many of the children and tutors were deported to Auschwitz-Birkenau in Poland.

After having met a former real-life editor, they let him advise them on proper names for the individual columns and the general ways of managing a magazine. Afterwards, it was solely up to Martin and Petr to see an issue of "Domov" published each fortnight. Together, they managed to publish eight regular and two special issues. Children passed the magazine around, then gave it back to the authors. After the liberation Petr and Martin took the magazines away from Terezín and kept them hidden for many years, until they agreed to donate the issues to the archives of the Terezín Memorial. In the words of M. Glas: „Terezín is where the magazine was created and Terezín is where it belongs forever.“

What could be found in its contents?

Naturally, there were things fellow inmates would find interesting columns with telling names like Did you know that and Have you heard about... These contained information such as the news about the endeavours for creation of a new library in the ghetto, the fact that the extremely popular football reporter Josef Laufer was Jewish, that the game of chess originates from India, and many others. A series of articles called the Old Terezín could also be found in the magazine. To create this series, the boys used postcards taken from a pre-war guide of Terezín and its surroundings they discovered. For the children, who had at that time spent months or even years in the ghetto, these pictures and texts were full of feeling of an ordinary, civilian life. The magazine also boasted riddles and puzzles to sharpen the minds of its readers and even a serialized story. The exploits of an ever-resourceful Japanese spy remain unfinished, as the magazine stopped its publication before the story could be concluded.

It need be said that while the magazine was written in a style clearly attributable to children, there were no spelling mistakes and the zeal both creators felt for the "editor's work" is apparent on every page. What they surely managed was to find an eager audience in their younger friends from the Home.

hotové. Vzniklo celkem osm čísel a dvě čísla zvláštního vydání. Mezi dětmi časopis koloval a po prohlédnutí se vracejí k autorům. Po osvobození jej vynesli z Terezína a po dlouhá léta opatřovali, až se posléze dohodli o jeho předání archivu Památníku Terezín. Jak řekl M. Glas: „V Terezíně časopis vznikl a do Terezína také natrvalo patří.“

Co časopis obsahoval?

Samořejmě zajímavosti pro každého z kamarádů spolužáků v rubrikách nazvaných Víte, že... a Slyšeli jste již... Zde se objevovaly jak informace o tom, že se utváří společná knihovna, i o tom, že populární fotbalový reportér Josef Laufer je Žid, nebo že šachy pocházejí z Indie a mnoho dalších. Objevil se zde seriál Starý Terezín, do kterého oba chlapci využili kartičky z nalezeného předválečného průvodce Terezinem a okolím. Pro děti uzavřené již měsíce či léta v ghettru tyto fotografie i texty přinesly informace prodchnuté civilním životem. K bystření úsudku sloužily hádanky a rěbusy, časopis měl i povídku na pokračování. Tento příběh všeho schopného japonského špiona však zůstal neuzavřený, neboť časopis přestal vycházet.

Je nutno říci, že časopis byl psán sice dětským slohem, ale bez chyb, a ze všech stránek vyžádává nadání obou tvůrců pro tu „redakční práci“. Oslovit své, většinou ještě mladší kamarády v heimu, se jim dokonale podařilo.

Kalendář Vzdělávacího oddělení

Již po řadu let začátkem ledna vyhlašuje vzdělávací oddělení Památníku Terezín literární a výtvarnou soutěž pro žáky základních a středních škol. Obě tyto soutěže se konají pod záštitou paní Hany Greenfieldové, bývalé vězeňkyně terezínského ghetta.

Z prací zaslanych do soutěže roku 2006 jsme sestavili kalendář, který obsahuje ukázky z literárních a výtvarných děl.

Pro literární soutěž roku 2006 byl zvolen název „Vidina ráje“. Toto spojení slov jsme si dovolili vybrat z knihy „Z Kolína do Jeruzaléma“ autorky Hany Greenfieldové. I dnes si každý z nás pod slovem „ráj“ představuje něco jiného. Pro vězně za II. světové války to mohl být třeba kousek chleba, pravděpodobně ne tak pro dnešní mládež. Žebříček hodnot se každému člověku mění s jeho životní situací. Mnoho prací letošního ročníku bylo věnováno také problematice drog, která byla konfrontována právě s rájem.

Ti žáci a studenti, kteřím je blížší štětec a barvy malíře, se mohli zapojit do výtvarné soutěže s námetem „Můj obraz 20. století“. Stojíme na počátku třetího tisíciletí, od kterého si možná slibujeme změny a úspěchy. Ve víru nových událostí a ideálů bychom však neměli zapomínat na minulost. A jaké že bylo 20. století v očích soutěžících? Nezklamali a svými díly ukázali na nespočet fenoménů minulého století. Způsob zpracování bylo mnoho, od kresbiček malovaných tužkou až po velkoformátové obrazy.

Přáli bychom si, aby nás kalendář po celý rok 2007 připomínil ve všech školách zapojených do soutěží Památníku Terezín kvality, talent a úspěchy jejich žáků a studentů.

Calendar of the Educational Department

For several years now the Educational dept. of the Terezín Memorial has held a writing and art contest for primary and secondary schools, regularly announced in early January. Both contests are held under patronage of Mrs Hana Greenfield, a former prisoner of the Terezín Ghetto.

Ukázka z kalendáře: D. Kolářová „Cesta štěstí“
A sample from the calendar: D. Kolářová "The Way of Happiness"